

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Puranen, Matti

Title: Raaka-aineiden kysyntä jatkaa kasvuaan Kiinassa

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Puranen & the Ulkopolitist, 2018

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Puranen, M. (2018, 31.1.2018). Raaka-aineiden kysyntä jatkaa kasvuaan Kiinassa. The Ulkopolitist. <https://www.ulkopolitist.fi/2018/01/31/raaka-aineiden-kysynta-jatkaa-kasvuaan-kiinassa/>

Raaka-aineiden kysyntä jatkaa kasvuaan Kiinassa

KIRJOITANUT MATTI PURANEN | 31.1.2018 | AASIA JA TYYNIMERI | o ● |

Terästeollisuutta Koillis-Kiinan Benxissä (Wikimedia)

Kiinan kasvavaa raaka-aineiden kysyntää on pidetty pitkään merkittävänä uhkana koko maailman huoltovarmuudelle. Kiinasta ja sen suurista valtionyhtiöistä on tullut 2000-luvulla huomattavia pelaajia kansainvälisille raaka-ainemarkkinoille. Viime vuosina Kiina on kuitenkin ryhtynyt vakavissaan muokkaamaan taloudestaan tehokkaampaa ja puhtaampaa, joten tulevaisuus saattaa olla valoisampi kuin usein kuvitellaan.

Kiina on suuri maa lähes jokaisella mittarilla, ja sen nousun vaikutuksia on pelätty aina ”**keltaisesta vaarasta**” lähtien. Viime vuosina yksi uhkakuvista monien joukossa on ollut se, että kasvava Kiina kuluttaa, ellei peräti syö kitaansa huomattavaa osaa maailman luonnonvaroista talouskoneistoaan ylläpitääkseen. Vielä 2000-luvun ensimmäisenä vuosikymmenenä pidettiin lähes itsestään selvänä, että Kiina kuluttaa kaikki luonnonvarat, jotka vain ovat kaupan, joten myös niiden hinnat tulevat nousemaan loputtomasti muun maailman ongelmaksi. Raaka-aineiden hintojen nopea nousu vaikutti ikään kuin osoittavan profetian oikeaksi.

Kiinan kasvuun ja luonnonvarojen käyttöön liittyvät asetelmat ovat osoittautunut monimutkaisemmaksi kuin 2000-luvun alussa kuviteltiin. Öljyn ja muiden raaka-aineiden, kuten rautamalmin ja kuparin hinnat romahtivat vuoden 2008 finanssikriisin yhteydessä ja ovat sittemmin heilahdelleet varsin oireellisesti. Myös Kiina on alkanut muuttamaan omaa kurssiaan, mikä vaikuttaa merkittävästi koko planeetan tilanteeseen. Miltä Kiinan ”resurssiryntäys” ja sen tulevaisuus vaikuttavat nykyisessä, epävarmassa maailmassa?

Kasvua hinnalla millä hyvänsä

Kiinan talouskasvu vauhdittui 1970-luvun loppupuolella, kun maa alkoi luopua vähin erin sosialistisesta talousjärjestelmästänsä. Nousunsa ensimmäiset vuosikymmenet Kiina toimi pitkälti niin sanottuna maailman tehtaana. Se veti runsaalla ja edullisella työvoimallaan puoleensa ulkomaisia investointeja ja kasvavan määrän raaka-aineita, joiden voimin se ryhtyi valmistamaan kulutustarvikkeita koko maailman tarpeisiin.

Talouskehityksen jatkuessa Kiina myös kaupungistui äärimmäisen nopeasti: kun vielä 1970-luvun lopulla kaupungeissa asui vain noin 20 prosenttia kiinalaisista, on kaupunkilaisten määrä kohonnut 2010-luvulla jo yli 50 prosenttiin. 500 miljoonan ihmisen muuttoliike kasvatti kaupungit nopeasti massiivisiksi metropoleiksi; lentokenttiä, valta- ja rautateitä rakennettiin päätä huimaavaa vauhtia.

Kiinan osuus maailman tehdastuotannosta (manufacturing) kasvoi vuoden 1992 kahdesta prosentista 22 prosenttiin vuonna 2014. Raaka-aineiden kulutus kehittyi käsi kädessä: kun vielä 2000-luvun alussa Kiina kulutti ”vain” noin kymmenen prosenttia maailman raaka-aineista, vuonna 2015 sen kulutus oli kohonnut jo puoleen koko maailman kulutuksesta. Kehitys ei ole osoittanut merkittäviä hidastumisen merkkejä, sillä vuonna 2017 kysyntä jatkoi tasaista kasvuaan Kiinan noustessa ensimmäistä kertaa maailman suurimmaksi öljyn tuojaksi, ohi tuontiaan pienentäneen Yhdysvaltojen. Öljyn ja mineraalien lisäksi Kiinasta on tullut myös esimerkiksi maailman suurin puun ja soijapapujen tuoja.

Kasvavan kysynnän tyydyttämisessä keskeistä osaa ovat näytelleet kiinalaiset valtionyhtiöt. 1990-luvun lopulla Kiinan suuryrityksiä lähdettiin patistamaan maailmalle ”go out” -politiikalla, jolla keskushallinto tarjosi monenlaisia kannusteita ulkomaan seikkailuille. Kiinalaisten investointien määrä on kasvanut sittemmin vauhdikkaasti, ja vuonna 2015 ne ylittivät Kiinaan itseensä suuntautuvat investoinnit. Kiinan investoinnit muodostavat jopa kymmenen prosenttia maailman FDI-virroista (*foreign direct investment*), ja yksittäisenä vuonna 2016, ne ylsivät

jopa 16 prosenttiin eli yli 170 miljardiin Yhdysvaltain dollariin.

Raaka-aineiden kysynnän kasvua vasten ei ole yllättävää, että noin puolet Kiinan investoinneista on valunut energia- ja kaivosteollisuuteen. ”Go out” -politiikan myötä kiinalaiset, usein valtio-omisteiset, suuryhtiöt ovatkin nousseet kuin tyhjältä merkittäviksi pelaajiksi globaaleille raaka-ainemarkkinoille. China National Petroleum Company (CNPC) ja Sinopec ovat öljyteollisuuden suurnimiä, mineraalimarkkinoilla toimivat esimerkiksi Chinalco ja Minmetals, ja maanviljelykseen sijoittaa muun muassa China State Farm Agribusiness Corporation (CSFAC).

Kiinan valtionyhtiöt ja niiden läheiset yhteydet Kiinan kommunistiseen puolueeseen ovat olleet omiaan vahvistamaan Kiinan maailmanvalloitukseen liittyviä uhkakuvia, eikä aivan suotta. Valtio ohjaa ja osallistuu yhtiöiden toimintaan varsin vahvasti. Kehitys- ja uudistuskomissio (National Development and Reform Commission) laatii ulkomailla operoinnin laajat strategiset suuntaviivat ja ohjeistukset, ja valtion jättimäisistä, yli kahdeksan tuhannen miljardin dollarin omistuksista vastaava SASAC valvoo puolestaan niiden toteutumista.

Kiinalla on keskusjohdetun strategiansa rinnalla käytössä myös värikäs paletti muita keinoja, joilla se kykenee haastamaan ulkomaiset kilpailijansa. Valtionyhtiöt saavat ensinnäkin Kiinan niin ikään valtio-omisteisilta pankeilta avokätisiä lainoja, joiden turvin niiden on helppo haastaa tavanomaisen kapitalismin logiikalla operoivat kilpailijansa tarjouskilpailuissa. Kuten tunnettua, Kiinaa eivät (ainakaan

toistaiseksi) vaivaa myöskään kohdemaan ihmisoikeuksien kaltaiset eettiset kysymykset, eikä eroa Suomen ja Sudanin kaltaisten maiden välille tehdä. Näin Kiina pääsee jo lähtökohtaisesti markkinoille, joilla länsimaiden on periaatteellisista syistä hankala toimia.

Investointien kohdemaita Kiinan valtiokoneisto voitelee esimerkiksi kehittämällä niiden infrastruktuuria. Kiinan kauppaministeriö (MOFCOM, Ministry of Commerce) tai Vienti- ja tuontipankki (EXIM, Export-Import Bank of China) tarjoavat rahoitusvaihtoehtoiksi lainaa äärimmäisen kepeillä ehdoilla – jopa ilman korkoa. Toisinaan kauppaministeriö saattaa antaa kohdevaltioille myös suoria lahjoituksia, usein erilaisten infrastruktuurihankkeiden, kuten teiden, hallintorakennusten tai urheilustadioneiden muodossa, jotka pystytetään asiakkasmaille ilmaiseksi, avaimet käteen -periaatteella. **Vastalahjaksi Kiinan valtionyritykset pääsevät kehittämään luonnonvaroihin liittyviä projekteja.**

Valtiokapitalististen otteidensa avulla Kiina on saanut nopeasti jalansijan monissa raaka-aineiltaan rikkaissa maissa. Se että kiinalaiset pärjäävät tarjouskilpailuissa ja saavat ”diilejä”, ei kuitenkaan tarkoita että ne olisivat aina kannattavia. McKinseyn laatiman arvion mukaan jopa 67 prosenttia Kiinan investoinneista on epäonnistunut tai jäänyt tappiolliseksi, mikä on 17 prosenttia vastaavankaltaisten sijoitusten keskiarvoa enemmän. Tunnetuin epäonnistuminen lienee Kiinan sosialistinen aateveli, Venezuela, jonka öljyntuotantoa Kiina on lainoittanut pitkän aikaa, yhteensä jopa 60 miljardilla dollarilla. Venezuelan syventyneen talouskriisin myötä Kiinan rahat vaikuttavat valuvan **kankkulan kaivoon.**

Kiinan investoinnit energiaan ja luonnonvaroihin riskialttiilla alueilla vaikuttavatkin olevan **varovaisessa laskussa**. Painopiste on siirtymässä kohti kohti korkeamman teknologian sektoreita, mikä on näkynyt esimerkiksi **Euroopassa** ja erityisesti Suomessa.

Kohti “uutta normaalia”

Kiinan nopea talouskasvu ja keskitetysti johdetut valtion megayhtiöt, jotka tulevat yhä intensiivisemmin kansainvälisille markkinoille, luovat uskottavan kauhukuvan: jääkö Kiinan nousun jäljiltä muulle maailmalle vain murusia? Monet analyysit ja tulevaisuusskenaariot ovat pessimistisiä siksi, että ne olettavat Kiinan jatkavan samaan malliin kuin kuluneet 40 vuotta: hiiltä polttaen, kenkiä valmistaen ja rautateitä rakentaen. Kiina on kuitenkin kääntämässä kurssiaan.

Vuoden 2010 jälkeen Kiinan talouskasvu on hidastunut selvästi kaksinumeroisista lukemistaan. Viime vuonna kasvu ylsi vielä 6,9 prosenttiin, mutta sen odotetaan jämähtävän kuuden prosentin tuntumaan seuraavina vuosina. On alkanut niin kutsuttu ”uusi normaali”, jonka aikana Kiina pyrkii systemaattisesti muokkaamaan taloutensa rakennetta kohti korkeampaa tehokkuutta ja laatua. **Vuonna 2016 hyväksytyin viisivuotissuunnitelman tähtäimessä** on talous, jonka kasvu ei perustuisi vientiin ja massiivisiin lainavetoisiin investointihankkeisiin, vaan joka ruokkisi itseään sisäisellä kysynnällä ja innovaatioilla.

Toinen muutosta ohjaava tekijä on ympäristö. Kiinan kasvupyrähdyksen ensimmäiset vuosikymmenet kasvua haettiin surutta ”hinnalla millä hyvänsä”, minkä vaikutukset ovat selkeästi nähtävissä: vesistöt ovat saastuneet, kaupungit

peittyvät apokalyptisiin saastepilviin ja metsät on hakattu aukoiksi, joihin eroosio on iskenyt hampaansa. Jo presidentti Xi Jinpingin edeltäjän, Hu Jintaon kaudella (2002–2012) Kiina asetti prioriteetikseen niin sanotun ”ekologisen sivilisaation” rakentamisen ja ympäristötuhojen korjaamisen.

Talouden rakennemuutos ja akuutit ympäristökysymykset ohjaavat Kiinaa nopeasti kohti tehokkaampaa ja ympäristöystävällisempää talousmallia. **Kiinan kommunistisen puolueen 19. suurkokous** myönsi presidentti Xille hyvin vahvan aseman ”johdon ytimenä”, minkä (kenties asian ainoana hyvänä puolena) toivotaan panevan vauhtia mullistukseen.

Vanhasta kasvutavasta luopuminen, urbanisaation hidastuminen ja laajamittaisten infrastruktuurihankkeiden hiipuminen vaikuttavat väistämättä Kiinan raaka-aineiden kysyntään. **Hoffman Centren** laatiman tutkimuksen mukaan nousevat teollisuusmaat näyttävät saavuttavan ennemmin tai myöhemmin niin kutsutun saturaatiopisteen, jolloin niiden raaka-aineiden kulutus on huipussaan. Tutkimuksen mukaan ”uuteen normaaliin” siirtyvä Kiina on hyvin lähellä tätä pistettä, joten sen raaka-aineiden kysynnän voi olettaa lähivuosina tasoittuvan tai kääntyvän peräti laskuun. Oletus tietysti edellyttää, että Kiina seuraa aiemmin teollistuneiden maiden viitoittamaa tietä ja todella lakkaa tekohengittämästä talouskasvuaan valtion lainoittamalla rakennushankkeilla. Tämä ei ole itsestäänselvää, sillä talouskasvu on toiminut valtaapitävän kommunistisen puolueen yksinvallan oikeuttajana ja sitä pyritään ylläpitämään kaikissa tilanteissa.

Vaikka luonnonvarojen tuonti Kiinaan kasvaa vielä pidemmän aikaa, vaikuttaa maan suunta pitkällä tähtäimellä olevan kohti parempaa. Tästä on saatu myös jotain merkkejä. Esimerkiksi Kiinan energiatehokkuus on kasvanut nopeasti: vuosina 2000–2014 Kiinan talous peräti seitsenkertaistui, mutta energiankulutus kasvoi “vain” kolminkertaiseksi. Samalla Kiina sijoittaa uusiutuviin energioihin jopa kaksi kertaa enemmän kuin Yhdysvallat, minkä seurauksena esimerkiksi kiinalaiset aurinkopaneelit ovat kehittyneet jo niin edullisiksi, että **Euroopan unioni ja Yhdysvallat ovat joutuneet** rajoittamaan niiden tuontia.

Xin kaudella on astunut voimaan ankara **ympäristölaki**, joka rankaisee niin kiinalaisia kuin ulkomaisiakin yritysjohtajia ympäristörikkomuksista. Xin käynnistämän korruptiokampanjan myötä keskushallinnon antamat määräykset ovat myös alkaneet purra, ja jo yli 30 000 yritystä on saanut rangaistuksen. Tänä talvena Pohjois-Kiinassa asetettiin myös poikkeuksellisen ankarat rajoitukset hiilen käytölle kotitalouksien lämmityksessä, **mikä sai miljoonat kiinalaiset hytisemään kylmyydestä**. Molemmissa menetelmissä on ongelmansa, mutta ne kuvaavat hyvin vakavuutta, jolla Kiina on alkanut suhtautua ympäristökysymyksiinsä.

Kiinan suuri pyörä pyörii kohti energiatehokkaampaa ja uusiutuvilla luonnonvaroilla rullaavaa talousjättiläistä. Nykyinen saastuttava ja tuhlaileva Kiina on tavoitteesta vielä kaukana, mutta kehitys etenee parempaan suuntaan. Toisaalta on hyvä muistaa, että vaikka Kiina muuttuu, siirtää se samalla vanhaa kasvumalliaan ja massiivisia infrastruktuuriprojektejaan omien rajojensa ulkopuolelle. **Silkkitiehanke** ja Kiinan kasvavat investoinnit muun muassa

Afrikassa tulevat lisäämään raaka-aineiden globaalia kysyntää, vaikka Kiinan oma kulutus vähitellen rauhoittuisikin.

Artikkeli tukeutuu paikoin Elizabeth Economyn ja Michael Levyn teokseen [By All Means Necessary: How China's Resource Quest is Changing the World](#)

< PREVIOUS

NEXT >

[Kirja-arvio: Itsenäinen Suomi vakoilun maailmassa 1917–1945](#)

[Ilmasto- ja turvallisuuspolitiikan kuljettava käsi kädessä](#)

ABOUT THE AUTHOR

Matti Puranen

Matti Puranen on Aasiaan ja erityisesti Kiinan politiikkaan ja historiaan keskittyvä jatko-opiskelija Jyväskylän yliopistossa. Hänen väitöskirjansa käsittelee kiinalaisia maailmanpolitiikan teorioita. Aiemmin Matti on suorittanut yleisen historian ja valtio-opin maisteritutkinnot Jyväskylän yliopistossa. Hän kirjoittaa toisinaan myös esimerkiksi vanhoista peleistä.

Liity uutiskirjeeseen

Lähetämme korkeintaan kerran kuukaudessa tiedon uusimmista artikkeleistamme ja uutiset tulevista tapahtumista.

Etunimi

Sukunimi

Sähköpostiosoite

Liity

Leave a reply

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista. Pakolliset kentät on merkitty *

COMMENT

//

NIMI *

SÄHKÖPOSTIOSOITE *

KOTISIVU

Ilmoita sähköpostilla tulevista kommenteista.

Ilmoita sähköpostilla uusista postauksista.

POST COMMENT

Designed by [Vitali Gusatinsky](#) | Powered by [WordPress](#)

